

Детермінація основних понять міграційних процесів, що протікають в Україні, в ракурсі сучасних реалій

Євген Соловйов, Національна академія державного управління при Президентові України

У статті представлені результати класифікаційної градації вимушеної міграції із зони протистояння на Донбасі (раніше – зона АТО, далі – зона ООС). Вимушена міграція – це міграційні потоки, причиною яких є загроза життю і добробуту внаслідок природних, техногенних або політичних (наприклад, війни та міжнаціональні конфлікти) причин. У статті використовуються ознаки класифікаційної градації вимушеної внутрішньої міграції в Україні: правовий статус мігрантів, спосіб реалізації переміщення, кількість мігрантів, повторюваність актів переїзду, відстань міграції, тривалість перебування на новому місці проживання, добровільність та/або вимушеність переїзду, причини і цілі міграції. Автор дійшов висновку, що поняття «внутрішньо переміщені особи» (ВПО) з загальної точки зору є не цілком коректним, оскільки описує досить різноманітні групи мігрантів, які беруть участь у різних процесах, з різними цілями, при цьому містить пасивний параметр «переміщені», що вказує на «об'єктну» роль самих мігрантів і на активну роль якогось третього суб'єкта, якого насправді не існує. Нам видається більш правильним використовувати стосовно переселенців із зони АТО та/або ООС поняття «вимушені внутрішні мігранти», яке є загальноновизнаним у світовій науковій спільноті. Встановлено, що вимушена внутрішня міграція в Україні має «гібридний» характер, одночасно будучи груповою і клановою (сімейною), частково постійною (частина мігрантів не хочуть повертатися в місця, де проживали до початку військового конфлікту), частково тимчасовою (частина мігрантів повернулися менше, ніж за півроку), частково маятниковою (частина мігрантів періодично повертаються в зону конфлікту на роботу, а потім знову їдуть на нове місце проживання); міграція із зони конфлікту на сході України є політичною, воєнною та економічною, основними причинами якої є бойові дії, економічна криза та відсутність роботи в зоні конфлікту.

Ключові слова: мігрант, внутрішня міграція, переміщені особи, державне регулювання, інформаційне забезпечення

Determination of the basic concepts of migration processes in Ukraine from the perspective of modern realities

Yevgen Solovjov, National Academy of public administration under the President of Ukraine

The article presents the results of the classification gradation of forced migration from the conflict zone in the Donbas (previously-the ATO zone, then-the zone of OOS). Forced migration is migration flows caused by threats to life and well-being due to natural, man-made or political (for example, wars and ethnic conflicts) causes. The article makes use of signs classification gradation of forced internal migration in Ukraine: legal status of migrants, way of implementing the move, the number of migrants, the frequency of occurrence of acts of crossing, distance of migration, duration of stay in the new place of residence, voluntary and/or forced relocation, the reasons and goals of migration. The author came to the conclusion that the concept of "internally displaced persons" (IDPs) from a General point of view is not quite correct, since it describes quite heterogeneous groups of migrants who participate in different processes, with different goals, while it includes a passive parameter "displaced", which indicates the "object" role of migrants themselves and the active role of a third entity, which does not actually exist. We think it is more correct to use the concept of "forced internal migrants" in relation to immigrants from the ATO zone and/or the OOS, which is generally recognized in the world scientific community. It is established that forced internal migration in Ukraine has a "hybrid" character, at the same time being a group and clan (family), partly permanent (some migrants do not want to return to the places where they lived before the military conflict), partly temporary (some migrants returned in less than six months), partly pendulum (some migrants periodically return to the conflict zone to work, and then again

go to a new place of residence); migration from the conflict zone in Eastern Ukraine is political, military and economic, the main causes of which are the fighting, the economic crisis and the lack of work in the conflict zone.

Keywords: migrant, internal migration, displaced persons, state regulation, information support.

Детерминация основных понятий миграционных процессов, протекающих в Украине, в ракурсе современных реалий

Евгений Соловьёв, Национальная академия государственного управления при Президенте Украины

В статье представлены результаты классификационной градации вынужденной миграции из зоны противостояния на Донбассе (ранее – зона АТО, дальше – зона ООС). Вынужденная миграция – это миграционные потоки, причиной которых является угроза жизни и благосостояния вследствие природных, техногенных или политических (например, войны и межнациональные конфликты) причин. В статье используются признаки классификационной градации вынужденной внутренней миграции в Украине: правовой статус мигрантов, способ реализации перемещения, количество мигрантов, повторяемость актов переезда, расстояние миграции, продолжительность пребывания на новом месте жительства, добровольность и/или вынужденность переезда, причины и цели миграции. Автор пришел к выводу, что понятие «внутренне перемещенные лица» (ВПО) с общей точки зрения является не вполне корректным, поскольку описывает достаточно разнородные группы мигрантов, которые принимают участие в различных процессах, с различными целями, при этом включает в себя пассивный параметр «перемещены», что указывает на «объектную» роль самих мигрантов и на активную роль некоего третьего субъекта, которого на самом деле не существует. Нам представляется более правильным использовать по отношению к переселенцам из зоны АТО и/или ООС понятие «вынужденные внутренние мигранты», которое является общепризнанным в мировом научном сообществе. Установлено, что вынужденная внутренняя миграция в Украине имеет «гибридный» характер, одновременно являясь групповой и клановой (семейной), частично постоянной (часть мигрантов не хотят возвращаться в места, где проживали до начала военного конфликта), отчасти временной (часть мигрантов вернулись менее, чем через полгода), отчасти маятниковой (часть мигрантов периодически возвращаются в зону конфликта на работу, а потом снова едут на новое место жительства); миграция из зоны конфликта на востоке Украины является политической, военной и экономической, основными причинами которой являются боевые действия, экономический кризис и отсутствие работы в зоне конфликта.

Ключевые слова: мигрант, внутренняя миграция, перемещенные лица, государственное регулирование, информационное обеспечение

Постановка проблеми

У сучасній науці немає одного загально визначення поняття «міграція». Це пов'язано з тим, що міграція розглядається великою кількістю дисциплін – антропологією, історією, психологією, економікою, соціологією, кожна з яких виокремлює у феномені міграції свої аспекти. Якщо розглядати міграцію в контексті соціології, то можна виділити безліч підходів і парадигм, у рамках яких розглядаються процеси міграції. У даній статті ми будемо дотримуватися найбільш загального визначення міграції, а

саме: міграція є переміщення в просторі груп людей та окремих осіб. У сучасній соціології також відсутнє єдине уявлення про специфіку міграційних процесів, з якими зіткнулася Україна в ході військового конфлікту на Донбасі та анексії Криму. Однак чітке розуміння причин та специфіки протікання цих процесів вкрай важливо для розробки адекватних заходів щодо удосконалення механізмів державного регулювання у сфері внутрішньої вимушеної міграції та соціальної адаптації мігрантів із зони конфлікту, які на сьогоднішній день перебувають у стані невизначеності, що не дозволяє їм будувати

ефективні адаптаційні стратегії. Крім того, «... розуміння процесів вимушеної міграції необхідне для розробки заходів реагування на аналогічні ризики та зменшення їх впливу на соціальних акторів, що є вкрай актуальним в умовах ризикогенного суспільства ...» [7].

Аналіз досліджень і публікацій

Якщо взяти до уваги різні аспекти феномену міграції, міграційні процеси можна класифікувати за великою кількістю показників. У науковій літературі зустрічається безліч теорій, що встановлюють причини міграції. Найбільш яскравими представниками соціології міграції, які внесли значний внесок в опис міграційних процесів, є Дж. Госс і Б. Ліндквіст, які вивчали феномен міграції в контексті теорії соціальних мереж; Д. Массей, Е. Тайлор, Ф. Хьюго, які досліджували міграційні мережі; Л. Сьястад, який застосував теорію соціального капіталу Г. Беккера по відношенню до міграційних процесів. Теорією класифікації різних форм міграції займалися дослідники С. Бондирева, Д. Колесов, В. Переведенцев [8], В. Прибиткова, Л. Рибалокський, О. Хомра, С. Чехович, Т. Юдіна. Найбільш повну класифікацію, в якій поєднані різні підходи до феномену міграції, можна знайти в статті О. Ровенчак [11]. Саме цю класифікацію ми будемо використовувати як теоретичну основу для розгляду процесів міграції громадян України, які виїхали із зони проведення ООС.

Метою дослідження є виявлення основних тенденцій розвитку феномена вимушеної внутрішньої міграції (ВВМ) із зони військового конфлікту в Україні з застосуванням різних критеріїв класифікації, які використовуються в сучасній теорії міграції. Наукова новизна дослідження полягає в комплексному вивченні класифікаційних аспектів вимушеної міграції в Україні з метою удосконалення механізмів державного регулювання у сфері ВВМ.

Виклад основного матеріалу.

Вимушена міграція в Україні може бути включена в різні групи класифікацій,

оскільки, з одного боку, є багатоаспектним феноменом, а з іншого – різні групи мігрують з різних причин, з різною мотивацією, цілями і прогнозами на майбутнє. На сьогоднішній день в Україні прийнято юридичне найменування для таких мігрантів – «внутрішньо переміщені особи», яке є перекладом концепту «internally displaced persons», прийнятого Міжнародною організацією з міграції [9]. Ця ж назва закріплена в Законі України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» [3]. У цьому законі надано таке визначення: внутрішньо переміщеною особою (ВПО) є громадянин України, іноземець або особа без громадянства, яка перебуває на території України на законних підставах і має право на постійне проживання в Україні, та яка була змушена покинути своє місце проживання у результаті негативних наслідків збройного конфлікту, тимчасової окупації, повсюдних проявів насильства, порушень прав людини і надзвичайних ситуацій природного або техногенного характеру. Однак з лінгвістичної та соціологічної точки зору така назва даної групи мігрантів є не цілком коректною, оскільки містить пасивну заставу, тобто передбачається, що ініціатором чи організатором переміщення даних осіб служить будь-який інший суб'єкт. Насправді процес міграції із зони проведення АТО та/або ООС є практично самоорганізованим. Мігранти переміщуються або самостійно, або з частковою допомогою волонтерських груп, які також самоорганізувалися у відповідь на суспільний виклик. Тому необхідно розглядати групу мігрантів із зони АТО та/або ООС у контексті загальної теорії міграції, що дозволяє виявити особливості цього явища.

З точки зору правового статусу процес міграції із зони АТО та/або ООС є легальним, оскільки всі мігранти раніше офіційно проживали і продовжують проживати на території України, тобто їх базовий правовий статус не змінився. Але при цьому не всі мігранти отримали правовий статус ВПО (внутрішньо переміщених осіб), що надає певні пільги, які було пов'язано з низкою

причин: частина мігрантів не оформила офіційно статус ВПО, оскільки вважають це принизливим для себе; частина не оформила, оскільки це пов'язано з бюрократичними процедурами і втратою часу; деякі втратили статус, оскільки не змогли з тих чи інших причин пройти процедури необхідного періодичного підтвердження статусу; деякі не змогли отримати статус, оскільки були не в змозі знайти постійне житло (необхідна умова для отримання статусу); частина мігрантів із зони АТО та/або ООС багаторазово змінювали статус, то отримуючи, то втрачаючи його.

З точки зору способу реалізації міграція може бути стихійною, організованою і ланцюговою.

Міграція із зони АТО та/або ООС має ознаки всіх трьох різновидів міграції. У більшості випадків вона починалася як стихійна. На початковому етапі частина мігрантів отримала допомогу від громадських організацій і волонтерських ініціатив, а пізніше і від міжнародних організацій, чия діяльність спрямована на допомогу мігрантам. Вдалі приклади міграції із зони проведення АТО та/або ООС, а також загострення бойових дій провокували ефект ланцюгової реакції. Саме такі хвилі стали найбільшим викликом для громадянського суспільства України, що призвело до самоорганізації низки волонтерських ініціатив (зокрема, була організована волонтерська група «Станція Харків», яку пізніше було реорганізовано в цілу низку громадських організацій і благодійних фондів) [10].

За кількістю мігрантів, що беруть участь у переселенні, розрізняють особисту, сімейну і групову міграцію. Якщо розглядати кожен конкретний випадок переїзду, а міграцію із зони проведення АТО та/або ООС як системну дію, то вона є груповою, але якщо взяти до уваги переважно стихійний характер міграції в момент її ініціації та організації переїзду, то міграція із зони АТО та/або ООС була переважно сімейною (причому

переїжджали переважно жінки з дітьми). Такий демографічний профіль відзначають багато дослідників, наприклад, в [6] зроблено висновок, що «... процес переселення має в основному характер індивідуальних траєкторій переміщення, ніж організований груповий. Відповідно, основну роль у процесі переселення відіграють соціальні та інституційні контакти переміщених осіб ...».

За критерієм повторюваності виділяють епізодичну, одиночну і повторювану міграцію. У випадку з міграцією із зони проведення АТО та/або ООС ми маємо справу з повторюваною міграцією, оскільки досі деяка кількість жителів Донецької і Луганської областей продовжують переїжджати з небезпечної зони, хоча цей процес вже не носить масового характеру. Крім того, деяка частина мігрантів повертається додому, деяка частина мігрує повторно.

За просторовим критерієм розрізняють два типи міграції – внутрішню (у межах конкретної країни) і зовнішню (за межі конкретної країни). На підставі цього критерію можна зробити висновок, що міграція із зони проведення АТО та/або ООС є як внутрішньою, так і зовнішньою. Предметом нашого аналізу є внутрішня міграція із зони АТО та/або ООС, хоча в межах ланцюгового типу переміщення вона може стати зовнішньою, оскільки частина мігрантів, яка не змогла закріпитися на новому місці проживання в Україні, продовжує мігрувати за межі країни. У даному випадку має місце інтенсифікація мобільності мігрантів після початку міграції. Крім того, на сьогоднішній день фіксується тенденція припливу мігрантів з більш віддалених від зони конфлікту регіонів у населені пункти, які знаходяться поблизу «лінії розмежування» української території і зони АТО та/або ООС, – безпосередньо в Донецьку і Луганську області, що пов'язано з переорієнтацією потоків фінансування проектів допомоги ВПО від міжнародних організацій.

За тривалістю міграція поділяється на постійну і тимчасову. Тимчасова, у свою

чергу, поділяється на довгострокову (більше року), короткочасну (від трьох місяців до року); сезонну, маятникову (яку звичайно трактують як періодичні поїздки до місця роботи з поверненням до місця постійного проживання), транзитну і покровоку (коли мігранти переїжджають з місця на місце в пошуках кращого варіанта для постійного або довготривалого проживання) [1].

Щодо міграції із зони проведення АТО та/або ООС практично всі перераховані вище види міграції є актуальними. Частина мігрантів не збираються повертатися в місце, де проживали до початку військового конфлікту; частина мігрантів повернулися менше, ніж за три місяці, – в основному це ті, хто не зміг знайти безкоштовне або пільгове житло та за відсутністю засобів до існування; частина мігрантів затрималися на більш тривалий термін, але повернулася або планує повернутися (найчастіше це ті, хто не зміг влаштуватися на роботу або ті, чії родичі, які потребують догляду, так і не змогли виїхати із зони конфлікту). Частина мігрантів періодично повертається у зону конфлікту, а потім їде знову (наприклад, один з членів сім'ї їздить у зону конфлікту на роботу, але при цьому сім'я проживає у безпечному місці; раз на тиждень член сім'ї, що працює, повертається на нове місце проживання). Крім того, спостерігається так звана пенсійна міграція, коли пенсіонери, які проживають на невідконтрольних територіях України, виїжджають на підконтрольну територію для отримання пенсії.

Транзитна міграція була особливо часто представлена на початку міграційної хвилі із зони АТО та/або ООС. Люди залишалися у великих містах поблизу зони АТО та/або ООС, у Харкові, Запоріжжі, Дніпрі, щоб визначитися, що робити далі, а потім їхали вглиб країни або переїжджали в маленькі міста чи села, оскільки транзитні міста не мали достатньо ресурсів для довготривалого прийому всіх мігрантів. Деякі мігранти у період з 2014 по 2019 роки змінили до 12 місць проживання, покровоку змінюючи

місце проживання у пошуках роботи та житла, 44 % респондентів змінювали місцевість проживання 2 і більше разів. І лише 29 % респондентів жодного разу не змінювали місцевість перебування після від'їзду із зони проведення АТО та/або ООС.

На сьогоднішній день в Україні проведено декілька досліджень з метою визначення типів поведінки, причин і цілей переселення мігрантів із зони проведення АТО та/або ООС, в яких порушуються питання тривалості міграції. Так, у межах дослідження Світового банку «Україна. Дослідження соціально-економічного впливу переміщення громадян та повернення учасників АТО» виявлено, що «... про наміри повернутися додому заявили 42% опитаних ВПО; 34% не хочуть повертатися. Ще 26% вважають, що їм доведеться повернутися проти своєї волі через відсутність роботи, високої орендної плати за житло або з інших причин ...»; «... половина переселенців ніколи не відвідувала місце попереднього проживання після переїзду; ще 25% відвідують близьких, що залишилися на підконтрольних територіях до 4 разів в рік ...»; «... про те, що переселення розглядається як постійна ситуація, переважно говорить молодь; що стосується повернення додому або відвідування колишнього місця проживання, то виникають обмеження, зумовлені ситуацією з безпекою ...» [2]. Про маятниковий тип міграції із зони АТО та/або ООС йдеться в дослідженні, проведеному Київським міжнародним інститутом соціології в 2015 році, результати якого були представлені під час круглого столу «Залучення громад і вимушених переселенців до відновлення України» [5]. Інтенсивність маятникової міграції коливається залежно від військових дій, сезону та інших факторів.

За критерієм добровільності розрізняють примусову (насилницьку), добровільну і вимушену міграцію. Примусова міграція – це насилницьке переселення людей, здійснюване, як правило, з ініціативи держави. Причиною добровільної міграції є прагнення до поліпшення умов життя. Вимушена міграція – це міграційні потоки, причиною яких є загроза

життю і добробуту внаслідок природних, техногенних або політичних (наприклад, війни та міжнародні конфлікти) причин [1]. Таким чином, мотивація добровільної міграції – позитивна, вимушеної міграції – негативна. Крім того, вимушена міграція може тривати короткий час, оскільки є наслідком екстрених обставин, дія яких обмежена в часі [13].

Вимушена міграція, у свою чергу, поділяється на міграцію тих, хто шукає притулку, міграцію тих, хто має постійний статус, і тих, хто має тимчасовий статус. Мігранти із зони проведення АТО та/або ООС відносяться до вимушених мігрантів з тимчасовим статусом. Хоча можливо, що цей статус стане постійним, якщо це стане умовою матеріальної компенсації групі потерпілих (як, наприклад, це було з «афганцями» або «чорнобильцями»). Це може статися, якщо будуть доведені довгострокові негативні наслідки міграції.

Щодо причин і цілей міграції виділяють такі групи: міграція членів сімей, релігійна, етнічна, екологічна, репатріаційна, освітня, туристична, а також політична (яка, у свою чергу, поділяється на міграцію політичних і військових біженців), та економічна (яка, у свою чергу, поділяється на міграцію економічних біженців, які виїжджають унаслідок загального низького економічного рівня життя в конкретній місцевості, і трудову міграцію, головною причиною якої є прагнення знайти недоступну на попередньому місці проживання роботу або створити бізнес). У випадку з міграцією із зони проведення АТО та/або ООС ми маємо всі ознаки політичної, військової та економічної міграції (причому ці види актуальні для одних і тих самих мігрантів), основними причинами якої є страх за життя і добробут (свій і своїх близьких) внаслідок ведення бойових дій та економічної кризи, викликаній конфліктом; відсутність роботи як на окупованих територіях, так і на підконтрольних Україні територіях у зоні конфлікту. Так, у дослідженні Світового банку «Україна. Дослідження соціально-економічного впливу переміщення громадян

та повернення учасників АТО» зроблено висновок, що «... головними мотивами для переселення стали, насамперед, проблеми безпеки і переслідувань, політичні уподобання, наявність рідних або друзів у регіонах, куди люди переселялися, і можливість працевлаштування за кордоном...» [2]. Крім того, поняття «мігрант» співвідноситься з поняттями «біженець» і «переселенець», однак ці поняття не можуть чітко відповідати суті міграції із зони проведення АТО та/або ООС. Поняття «біженець», як правило, вживається щодо осіб, які мігрували за межі своєї країни, в якій вони піддавалися переслідуванням або в якій умови життя були нестерпними. Це підтверджується у визначенні, закріпленому в Законі України [4], згідно з яким біженець не є громадянином України (тоді як внутрішні мігранти мають громадянство). Поняття «переселенець» походить від поняття «переселення», тобто переїзд на нове постійне місце проживання. І хоча деякі дослідники не проводять чіткої відмінності між даними поняттями [8], нам ближче позиція, у межах якої вважається, що ці поняття слід розмежовувати [12].

Відтак, виникає необхідність оновлення інструментів та методів державного регулювання сфери ВВМ, що потребує вирішення низки локальних завдань, які формують фундамент методичного підходу і інструментального забезпечення ефективних адаптаційних стратегій для внутрішньо переміщених осіб. Задля оптимізації державного управління процесами внутрішньої вимушеної міграції пропонуємо створення моніторингової ІТ-системи. Реєстрація кожного громадянина, який змінює місце проживання внаслідок вимушеної ситуації, яка склалася на території проживання, у зазначеній системі повинна бути обов'язковою. Зазначена ІТ-система буде правочинною фундаментально змінити чинну ситуацію ВВМ в Україні. Головна її цінність полягає в тому, що вона здатна забезпечити обмін даними між електронними державними реєстрами різних держорганів у режимі реального часу, що буде підтримуватися цілодобовим моніторингом

регіональних даних за кількома основними детермінантами ВВМ. IT-система може стати ключовим інструментом загального механізму державного регулювання у сфері внутрішньої вимушеної міграції в Україні.

Висновки.

Поняття «внутрішньо переміщені особи» (ВПО) з загальної точки зору є не цілком коректним, оскільки описує досить різноманітні групи мігрантів, які беруть участь у різних процесах, з різними цілями, при цьому містить пасивний параметр «переміщені», що вказує на «об'єктну» роль самих мігрантів і на активну роль якогось третього суб'єкта, якого насправді не існує. Нам видається більш правильним використовувати стосовно переселенців із зони АТО та/або ООС поняття «вимушені внутрішні мігранти», яке є загально визнаним у світовій науковій спільноті. Вимушена міграція – це міграційні потоки, причиною яких є загроза життю і добробуту внаслідок природних, техногенних або політичних (наприклад, війни та міжнародні конфлікти) причин.

Вимушена внутрішня міграція в Україні має «гібридний» характер, одночасно будучи груповою і сімейною, частково постійною

(частина мігрантів не хочуть повертатися в містя, де проживали до початку військового конфлікту), почасти тимчасовою (частина мігрантів повернулися менше, ніж за півроку), почасти маятниковою (частина мігрантів періодично повертається в зону конфлікту на роботу, а потім знову їде на нове місце проживання); міграція із зони конфлікту на сході України є політичною, воєнною та економічною, основними причинами якої є бойові дії, економічна криза та відсутність роботи в зоні конфлікту.

У нинішніх реаліях протікання внутрішніх вимушених міграційних процесів в Україні оптимізація державного управління процесами ВВМ набуває особливого значення. Пропонована система моніторингу якості і адресності державного регулювання ВВМ у контексті трендів регіонального, національного або глобального розвитку дозволяє описати цілу низку аспектів, розуміння яких забезпечить необхідною інформаційно-аналітичною базою конкретні управлінські рішення органів влади та підтримку заходів та інструментів державного регулювання розвитку сфери ВВМ і державної підтримки ВПО.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ

1. Апаве Г., Чолевински Р. Мировая миграция. Управление мобильностью труда в развивающейся глобальной экономике / Апаве Г., Чолевински Р. – Женева : MOM, 2008. – Т. 4. – 504 с.
2. Беннер Х. Украина: исследование социально-экономического влияния перемещения граждан и возвращения участников АТО / Беннер Х. – Режим доступа : <http://mtot.gov.ua/dlya-75-vpo-vymushene-pereseleniya-stalo-pershoyu-u-zhytti-zminoyu-mistsya-prozhyvannya-doslidzhennya-svitovogo-ban-ku>.
3. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб: Закон України від 20.10.2014 р. №1706-VII. – Режим доступу: <https://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1706-18>.
4. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту : Закон України від 8.09.2011 р. № 3671-VI. – Режим доступу : http://kodeksy.com.ua/pro_bizhentsiv_ta_osib_yaki_potrebuyut_dodatkovogo_abo_timchasovogo_zahistu/statja-htm.
5. Киевский международный институт социологии. Привлечение общин и вынужденных переселенцев к восстановлению Украины (мат-лы круглого стола). – Режим доступа : <http://chp.com.ua/all-news/item/38708-issledovanie-vpl-pokazali-vyisokuyu-mobilnost-i-v-osnovnom-dostigli-vzaimoponimaniya-s-mestnyimi-zhitelyami-infografika>.
6. Михеева О., Среда В. Современные украинские внутренне перемещенные лица: основные причины стратегии переселения и проблемы адаптации. Социологическое исследование. Посольство Великой Британии / Михеева О., Среда В. – Режим доступа : <http://www.ostrovok.lg.ua/sociology/nauka/oksana-miheeva-viktoriya-sereda-soc-iologichne-doslidzhennya-suchasni-ukrayinski-vnutrishno>.
7. Надрага В. Проблеми вимушеної внутрішньої міграції населення в контексті концепції «суспільства ризику» // Український соціум. – 2015. – № 1 (52). – С.134-141.
8. Переведенцев В. Методы изучения миграции населения / В. Переведенцев. – Москва : Наука, 1975. – 231 с.
9. Перрушу Р. Международное миграционное право: глоссарий терминов / Перрушу Р. – Женева : Международная организация по миграции, 2005. – 98 с.
10. Попова О. А. Новые стейкхолдеры рынка образовательных услуг: вынужденные переселенцы, международные доноры, общественные организации / О. А. Попова // Взаимодействие образовательных учреждений со стейкхолдерами: вехи времени : материалы XV междунар. науч.-практ. конф. (16 февр. 2017). – Харьков : НУА, 2017. – С. 195-200.

11. Ровенчак О. Визначення та класифікації міграцій: наближення до операційних понять // Політичний менеджмент. – 2006. – № 2. – С.127-139.
12. Романова О. Понятия «мигрант» и «переселенец»: теоретические особенности и социальная // Гуманитарные исследования в Восточной Сибири и на Дальнем Востоке. – 2013. – №1. – С. 33-38.
13. Сулаберидзе А. Вынужденная и насильственная миграция: критерии разграничения // Методология, теория та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства : зб. наук. пр. – Киев : КНЕУ, 2008. – С. 298-304.

REFERENCES

1. Apave, G., Cholevinski, R. (2008). Mirovaja migracija. Upravljenie mobil'nost'ju truda v razvivajushhejsja global'noj jekonomike [World immigration. Managing labour mobility in the evolving global economy]. Zheneva : MOM [in Russian].
2. Benner, H. (2019). *Ukraina: issledovanie social'no-jekonomicheskogo vlijanija peremeshhenija grazhdan i vozvrashhenija uchastnikov ATO* [Ukraine: a study of the socio-economic impact of the movement of citizens and the return of ATO participants]. Retrieved from: <http://mtot.gov.ua/dlya-75-vpo-vymushene-pereselelnya-stalo-pershoyu-u-zhytti-zminoyu-mistsya-prozhyvannya-doslidzhennya-svitovogo-ban-ku> [in Russian].
3. Pro zabezpechennja prav i svobod vnutrishn'o peremishhenih osib: *Zakon Ukrainy* vid 20.10.2014 №1706-VII [On ensuring the rights and freedoms of internally displaced persons: Law of Ukraine of 20.10.2014 No. 1706-VII]. Retrieved from: <https://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1706-18> [in Ukrainian].
4. Pro bizhenciv ta osib, jaki potrebujut' dodatkovogo abo timchasovogo zahistu: *Zakon Ukrainy* vid 8.09.2011 № 3671-VI [On refugees and persons in need of additional or temporary protection: Law of Ukraine of 8.09.2011 No. 3671-VI]. Retrieved from: http://kodeksy.com.ua/pro_bizhentsiv_ta_osib_yaki_potrebuyut_dodatkovogo_abo_timchasovogo_zahistu/statja-htm [in Ukrainian].
5. *Kievskij mezhdunarodnyj institut sociologii. Privlechenie obshhin i vynuždennyh pereselencev k vosstanovleniju Ukrainy (matly kruglogo stola)* [Kyiv international Institute of sociology. Involvement of communities and internally displaced persons in the reconstruction of Ukraine (round table)]. Retrieved from: <http://chp.com.ua/all-news/item/38708-issledovanie-vpl-pokazali-vyisokuyu-mobilnost-i-v-osnovnom-dostigli-vzaimoponimaniya-s-mestnyimi-zhitelyami-infografika> [in Russian].
6. Miheeva, O., Sreda, V. (2019). *Sovremennye ukrainskie vnutrenne peremeshhennye lica: osnovnye prichiny strategii pereselenija i problemy adaptacii. Sociologicheskoe issledovanie. Posol'stvo Velikoj Britanii v* [Environment of Modern Ukrainian internally displaced persons: the main reasons for resettlement policy and problems of adaptation. Sociological research. Embassy of great Britain]. Retrieved from: <http://www.ostrovok.lg.ua/sociology/nauka/oksana-miheeva-viktoriya-sereda-soc-iologichne-doslidzhennya-suchasni-ukrayinski-vnutrishno> [in Russian].
7. Nadruga, V. (2015). Problemi vumushenoї vnutrishn'oi migracii naselennja v konteksti koncepcii «suspil'stva riziku» [Problems of forced migration in the context of the concept of "risk society"]. *Ukrainskij socium*, 1 (52), 134-141 [in Ukrainian].
8. Perevedencev, V. (1975). *Metody izuchenija migracii naselenija* [Methods for the study of migration]. Moscow : Nauka [in Russian].
9. Perrushu, R. (2005). *Mezhdunarodnoe migracionnoe pravo: glossarij terminov* [International migration law: Glossary of terms]. Zheneva : *Mezhdunarodnaja organizacija po migracii* [in Russian].
10. Popova, O. A. (2017). *Novye stekholdersy rynku obrazovatel'nyh uslug: vynuždennye pereselency, mezhdunarodnye donory, obshhestvennye organizacii* [New stakeholders in the education market: internally displaced persons, international donors, NGOs]. *Vzaimodejstvie obrazovatel'nyh uchrezhdenij so stekholderami: velenie vremeni : materialy XV mezhdunar. nauch.-prakt. konf.* [Interaction of educational institutions with stakeholders: the dictates of the time: XV Intern. Scientificpractical. Conf.], Kharkov, February 16th. 2017. Kharkov: *NUA*, 195-200 [in Russian].
11. Rovenchak, O. (2006). *Viznachennja ta klasifikacii migracij: nablizhennja do operacijnih ponjat* [Definition and classification of migration: the approach to operating the concepts]. *Politichnij menedzhment*, 2, 127-139 [in Ukrainian].
12. Romanova, O. (2013). *Ponjatija «migrant» i «pereselenc»: teoreticheskie osobennosti i social'naja* [Concepts "migrant" and "migrant": theoretical features and social]. *Gumanitarnye issledovanija v Vostochnoj Sibiri i na Dal'nem Vostoke*, 1, 33-38 [in Russian].
13. Sulaberidze, A. (2008). *Vynuždennaja i nasil'stvennaja migracija: kriterii razgranichenija* [Forced and forced migration: criteria of differentiation]. *Metodologija, teorija ta praktika sociologichnogo analizu suchasnogo suspil'stva : zb. nauk. pr.* Kyiv : KNEU [in Russian].

Соловійов Євген Володимирович

Аспірант

Національна академія державного управління
при Президентіві України
03057, м. Київ, вул. Антона Цедік, 20

Email: science.advisor11@gmail.com

Solovjov Yevgen Volodymyrovych

PhD student

National academy for public administration under
the President of Ukraine
20, Antona Tsedika Str., Kyiv, 03057, Ukraine

Цитування: Соловійов Є. В. Детермінація основних понять міграційних процесів, що протікають в Україні, в ракурсі сучасних реалій/ Є. В. Соловійов // Аспекти публічного управління. – 2019. – Т. 7 – № 6-7. – С. 20-27.

Citation: Solovjov, Y.V. (2019). *Determinatsiia osnovnykh poniat mihratsiinykh protsesiv, shcho protikaiut v Ukraini, v rakursi suchasnykh realiі* [Determination of the basic concepts of migration processes in Ukraine in the perspective of modern realities]. *Public administration aspects*, 7(6-7), 20-27.

Стаття надійшла / Article arrived: 30.05.2019

Схвалено до друку / Accepted: 27.06.2019